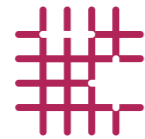

GEDEELDE ZORG

feiten & cijfers

*forum welzijn
gezelschapsdieren*

RAAD VOOR DIERENAANGELEGENHEDEN
FORUM WELZIJN GEZELSCHAPSDIEREN

HET FORUM WELZIJN GEZELSCHAPSDIEREN IS INGESTELD DOOR DE RAAD VOOR DIERENAANGELEGENHEDEN OP VERZOEK VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VOEDSELVEILIGHEID. HET FORUM GEEFT AAN MET WELKE MAATREGELEN BETROKKEN PARTIJEN EN OVERHEID WELZIJSPROBLEMEN VAN GEZELSCHAPSDIEREN KUNNEN VERBETEREN EN WAARBORGEN.

GEDEEELDE ZORG

feiten & cijfers

MAART 2006
ADVIES RDA 2006/02

Prof. dr. C.J.G. Wensing voorzitter
A. Achterkamp (Platform Verantwoord Huisdierenbezit)
Ir. A. van Hoorn (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit)
J.Th. de Jongh (Dibevo)
Drs. T. de Ruijter (Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde)
Prof. dr. F.J. van Sluijs (Universiteit Utrecht, Faculteit der Diergeneeskunde)
Drs. H.M. van Veen (Dierenbescherming)

Drs. W.A. de Leeuw Secretaris

Het Forum Welzijn Gezelschapsdieren is ingesteld door de Raad voor Dierenaangelegenheden

Samenstelling van het Forum

bezoekadres: Laan van Nieuw Oost Indië 131-133
2593 BM Den Haag

postadres: Postbus 90428
2509 LK Den Haag

telefoon 070 3785266

fax 070 3786336

email info@rda.nl

www.raadvoordierenaangelegenheden.nl

VOORWOORD	9
SAMENVATTING	10
1. Gezelschapsdieren.....	12
1.1 Aantal gezelschapsdieren	
1.2 Aantal huishoudens en gezelschapsdieren	
1.3 Gemiddeld aantal gezelschapsdieren per huishouden	
1.4 Herkomst gezelschapsdieren	
1.5 Aantal (ras)honden, pups, (ras)katten en kittens in Nederland	
2. Fokkers.....	18
3. Verenigingen, organisaties en stakeholders.....	19
3.1 Verenigingen en organisaties van gezelschapsdieren	
3.2 Beroepsverenigingen en brancheorganisaties	
3.3 Kinderboerderijen	
3.4 Dierenartsen	
3.5 Blindengeleide- en hulphonden	
4. Hulporganisaties en dierenopvang.....	21
4.1 Dierenbescherming	
4.2 Dierenopvang en –herplaatsing	
4.3 Dierenambulances ⁴	
4.4 Aantal opgevangen en herplaatste dieren	
5. Opleidingen	24

6. Handel	25
6.1 Aantal bedrijven en handel in dieren(benodigdheden)	
6.2 Dierenpensions en trimsalons	
6.3 Aantal gezelschapsdieren bij de dierenarts	
6.4 Aantal dierenbeurzen en –tentoonstellingen	
7. Economische kengetallen.....	27
7.1 Omzet fokkers	
7.2 Omzet dieren(benodigdheden)	
7.3 Kosten aanschaf gezelschapsdieren	
7.4 Kosten verzorging per huishouden per jaar	
7.5 Kosten dierenarts	
7.6 Kosten dierenopvang	
7.7 Totale uitgaven voor gezelschapsdieren	
7.8 Omvang productie diervoeding gezelschapsdieren	
7.9 Omvang dierenimport en –export	
7.10 Economische waarde van de gezelschapsdierensector	
8. Ontbrekende gegevens	31
Referenties	32
Bijlagen	
1. Rasverenigingen en liefhebbersverenigingen per diersoort	34
2. Verenigingen en organisaties in de gezelschapsdiersector	37
3. Dierenbeschermingsorganisaties	39
4. Organisaties voor dierenopvang en –herplaatsing	40
5. Dierenbeurzen, tentoonstellingen en wedstrijden	43
Overzicht van publicaties	45

Inhoud

Veel mensen in Nederland hebben gezelschapsdieren. Het blijkt dat gezelschapsdieren een positieve invloed hebben op het welzijn en de gezondheid van mensen. Maar hoe is het gesteld met het welzijn van de dieren? Op 11 oktober 2004 organiseerde het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de Werkconferentie Welzijn Gezelschapsdieren. Het doel van deze conferentie was om welzijnsproblemen van gezelschapsdieren globaal in kaart te brengen en te onderzoeken wat de overheid en de partijen uit de sector sámen kunnen doen om dit welzijn te waarborgen en verbeteren. De primaire verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de sector.

De minister van LNV heeft naar aanleiding van de uitkomsten van de werkconferentie de Raad voor Dieren-aangelegenheden (RDA) verzocht het Forum Welzijn Gezelschapsdieren in te stellen. Op 25 januari 2005 heeft de minister het Forum officieel geïnstalleerd. Het Forum heeft de resultaten van de werkconferentie verder uitgewerkt en een actieplan opgesteld, waarin staat hoe houders, handelaren en fokkers van gezelschapsdieren hun verantwoordelijkheid kunnen en moeten nemen voor het welzijn van de dieren. Het Forum is hierbij ondersteund door enkele technische werkgroepen.

Eén daarvan is de werkgroep Feiten en Cijfers. Deze heeft zoveel mogelijk al beschikbare, relevante en betrouwbare informatie uit de sector verzameld. Zo kan het Forum goed inzicht krijgen in de aard, de omvang en de economische betekenis van de gezelschapsdierensector in Nederland in het algemeen en van bepaalde deelgebieden in het bijzonder. Dit rapport bevat de resultaten van de zoektocht. Er is géén nieuw onderzoek gedaan. De RDA heeft zich voorgenomen om iedere twee jaar een geactualiseerde versie van dit rapport uit te geven. Aanvullingen, op- en aanmerkingen zijn van harte welkom.

Voorwoord

Samenvatting

Gezelschapsdieren hebben een positieve invloed op de gezondheid van mensen. Honden kunnen een belangrijke rol spelen bij de ontwikkeling van kinderen, het verminderen van het ziekteverzuim en huisartsbezoek en de behandeling van gedragsproblemen [9]. Gezelschapsdieren bevorderen de socialisatie van (vereenzamende) ouderen, vormen een doel in het leven, reduceren stress en zorgen ervoor dat de eigenaar in beweging blijft. In Australië vonden onderzoekers, dat huisdierbezitters aanzienlijk minder gebruik maken van de gezondheidszorg en daarmee zorgden voor een besparing van honderden miljoenen euro's [9].

In Nederland neemt het aantal gezelschapsdieren toe. Vooral het aantal honden (1,8 miljoen), katten (3,3 miljoen) en konijnen (1 miljoen) is gestegen. Alleen het aantal knaagdieren (0,8 miljoen) en vissen (19 miljoen) laat een daling zien. Het percentage gezinnen met gezelschapsdieren is gestegen van 50% in 1999 naar 55% in 2005. Ongeveer 300.000 huisdier-eigenaren zijn lid van een ras- of liefhebbersvereniging. Het aantal rashonden (met stamboom) bedraagt 47% van het totaal aantal honden. Voor raskatten is dit 5% van het totaal

aantal katten. Dit deel van de populatie wordt gefokt door 9.000 honden- en 11.000 kattenfokkers. Internet lijkt inmiddels een belangrijke plaats in te nemen bij de handel in dieren. Exacte cijfers van de handel via internet zijn niet bekend.

Er zijn tien grotere dierenbeschermingsorganisaties actief in Nederland. Het merendeel hiervan richt zich op één diersoort of groepen diersoorten (bijvoorbeeld reptielen, papegaaien of vissen). Een deel van deze organisaties is ook verantwoordelijk voor een vorm van dierenopvang. Daarnaast zijn er vele tientallen andere, kleinere en grotere organisaties betrokken bij de opvang van dieren. Meestal beperkt zich dat tot één of twee diersoorten. De herplaatsingspercentages in asielen liggen rond de 90-95% voor honden en 80-85% voor katten. Ook hierbij speelt internet een grote rol.

160 groothandels en 2.300 detailhandelsbedrijven verzorgen de handel in dieren en dierenbenodigdheden. De gemiddelde aanschafkosten van gezelschapsdieren zijn niet bekend. Door commerciële bedrijven worden vissen het meest verkocht, gevolgd door vogels, reptielen en overige zoogdieren. Voor verschillen-

de diersoorten, met name honden en vogels, worden jaarlijks meer dan 1.000 wedstrijden, kampioenschappen, beurzen en tentoonstellingen georganiseerd. De sector gezelschapsdieren (voeding, handel, veterinaire zorg, onderwijs en overige diensten) verschaft werkgelegenheid aan ongeveer 9.000 FTE's. Bij de dierenarts worden per jaar ongeveer 2,2 miljoen gezelschapsdieren aangeboden voor een consult of ingreep.

Een huishouden met gezelschapsdieren geeft aan aanschaf en verzorging jaarlijks gemiddeld € 277 (totaal € 1.45 miljard) uit. Samen met de productie van gezelschapsdierenvoeding en de handel (import en export) van dieren vertegenwoordigt de sector op deze wijze een waarde van minimaal € 2,1 miljard. Ter vergelijking: de toegevoegde waarde van de grondgebonden veehouderij (rundvee, paarden schapen en geiten) bedraagt € 6,7 miljard, waarvan circa € 1,2 miljard voor de paardensector. De intensieve veehouderijsector vertegenwoordigt een waarde van € 5,2 miljard (ruwweg onder te verdelen in varkens € 2,8 miljard, pluimvee € 1,1 miljard en kalveren € 1,3 miljard). De gezelschapsdierensector in Nederland is hiermee een economische factor van significante betekenis.

Gezelschapsdieren

Definitie: gezelschapsdieren zoals bedoeld in dit rapport zijn gedefinieerd als dieren die in of bij het huis worden gehouden voor gezelschap, sport of liefhebberij met uitzondering van paarden en hobbydieren.

1.1 Aantal gezelschapsdieren

In Nederland worden 30,7 miljoen gezelschapsdieren gehouden. Het grootste gedeelte daarvan (bijna tweederde) bestaat uit vissen (Tabel 1). Daarop volgen het aantal vogels en katten, dat ongeveer gelijk is. De groepen honden, katten en vooral konijnen laten een groei zien, waarbij de snelle groei van de kattenpopulatie opvalt. In 1997 werden nog 2,2 miljoen katten gerapporteerd [19]; een stijging dus van

50% binnen tien jaar. Het aantal gehouden knaagdieren is aanzienlijk gedaald.

1.2 Aantal huishoudens en gezelschapsdieren

Het aantal huishoudens in Nederland neemt jaarlijks gestaag toe. Momenteel zijn er in Nederland 7 miljoen huishoudens. Dit aantal bedroeg in 1980 5 miljoen en in 1990 6 miljoen (zie grafiek 1). Het aantal eenpersoonshuishoudens neemt verhoudingsgewijs sterk toe [22].

Ongeveer vier miljoen huishoudens in Nederland (55%) heeft in de periode 2001-2005 één of meer gezelschapsdieren [16]. Ten opzichte van 1999 (50%) stijgt het huisdierbezit met 10% (Grafiek 2) [16]. Eind jaren zeventig bedroeg dit aandeel

Tabel 1. Aantal gezelschapsdieren in Nederland

Diersoort /-groep	Aantal dieren (miljoen)	Index ¹	Jaar	Ref.
Katten	3,3	1.05	2005	25
Honden	1,8	1.04	2005	25
Konijnen	0,98	1.15	2003	16
Knaagdieren	0,80	0.85	2003	16
Zang- en siervogels	3,4	1.00	2003	16
Postduiven	1,15 ²	1.00	2005	6
Reptielen en amfibieën	0,25	1.00	2005	13 ³
Aquariumvissen	8,2	0.95	2003	16
Vijvervissen	10,8	0.94	2003	16
Totaal	30,7			

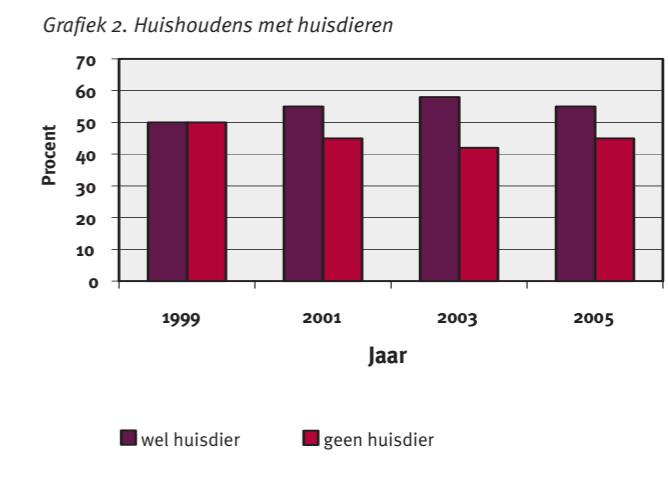
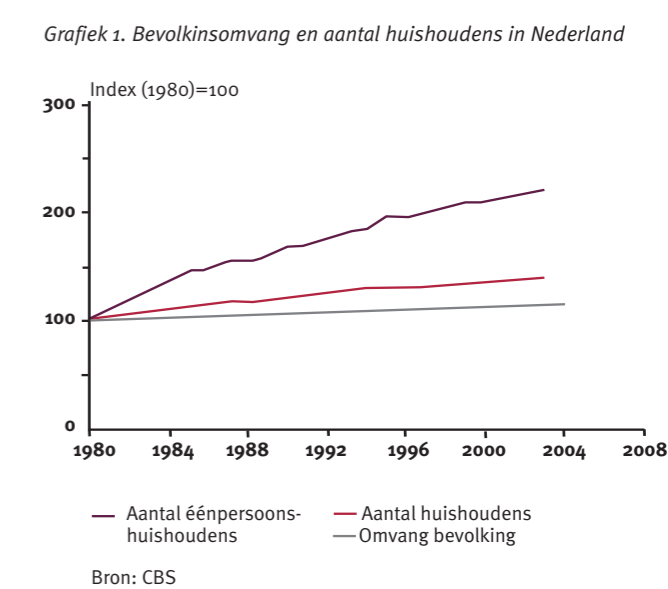
¹ t.o.v. 2 jaar ervoor.
² Gemiddeld aantal duiven: 1 miljoen ouderdieren in januari tot 2,3 miljoen in augustus met jongen.
³ Schatting Reptielenzoo Serpo, Delft [13].

Tabel 2. Aantal huishoudens met gezelschapsdieren en lidmaatschap van een vereniging

Diersoort /-groep	Aantal huishoudens x 1000 (%) ¹	Lid van vereniging ²
Katten	1769 (25,3%)	1%
Honden	1385 (19,8%)	9%
Konijnen	462 (7%)	3%
Overige knaagdieren	462 (7%)	2%
Zang- en siervogels	654 (9%)	8%
Postduiven	30 (0,4%)	99%
Reptielen en amfibieën	81 (1,2%)	2%
Aquariumvissen	692 (10%)	2%
Vijvervissen	649 (9%)	2%

¹ als percentage van het totaal aantal huishoudens in Nederland: 6.995 miljoen.
² aandeel van het totale aantal houders van een diersoort.

nog 74% [19]. Eind jaren zeventig waren er dus aanzienlijk meer gezinnen met gezelschapsdieren. Het percentage gezinnen met een gezelschapsdier nam in de tachtiger jaren sterk af en neemt nu weer duidelijk toe. De kat is het meest favoriete huisdier, direct gevolgd door de hond. In 77% van de huishoudens met kinderen zijn gezelschapsdieren aanwezig. Van de huishoudens zonder kinderen heeft 46% een huisdier [16]. Vooral de houders van postduiven, en in veel mindere mate die van honden en vogels, zijn lid van een vereniging [19]. Van de huishoudens met een gezelschapsdier had 47% in 2005 een kat. In 1979 was dat percentage nog maar 32%. Bij honden daalde het percentage juist van 50% in 1979

Tabel 3. Soort gezelschapsdieren in huishoudens met gezelschapsdieren

Soort huisdieren in huishoudens met dieren	1979 %	1993 %	1995 %	1997 %	1999 %	2001 %	2003 %	2005 %
Katten	32	43	45	46	47	47	46	47
Honden	50	40	41	40	38	33	36	36
Konijnen	13	13	12	13	14	13	15	12
Overige knaagdieren	10	9	10	10	15	13	11	12
Zang- en siervogels	50	26	20	18	19	16	16	17
Aquariumvissen	13	16	17	13	17	20	19	18
Vijvervissen	n.b.	n.b.	n.b.	4	11	17	16	n.b.

Tabel 4. Gemiddeld aantal gezelschapsdieren per soort in huishoudens met gezelschapsdieren

Diersoort/groep	Gemiddeld aantal gezelschapsdieren per huishouden
Katten	1,7
Honden	1,3
Konijnen	1,6
Knaagdieren	1,8
Zang- en siervogels	5,2
Aquariumvissen	10,6
Vijvervissen	16,7
Reptielen en amfibieën	7,0
Postduiven	21,3

naar 36% in 2005. Voor vogels nam het percentage af van 37% naar 16%. Het percentage huishoudens dat konijnen, overige knaagdieren of vissen bezit is de laatste 25 jaar ongeveer gelijk gebleven [19] (Tabel 3). Er zijn geen gegevens bekend over vijvervissen en postduiven.

1.3 Gemiddeld aantal gezelschapsdieren per huishouden

Voorals vissen, postduiven en vogels worden in grotere aantallen tegelijk gehouden. (Tabel 4).

1.4 Herkomst gezelschapsdieren

Via welke kanalen kopen de Nederlandse huishoudens een gezelschapsdier? Daarover is niet veel betrouwbare kwantitatieve informatie beschikbaar. Er zijn wel totaalgegevens beschikbaar van de grote stroom dieren die afkomstig is van

dierenspecialzaken, tuincentra met een dierenafdeling, fokkers en asielen (zie verder). Daarnaast vindt er handel in dieren plaats op beurzen en tentoonstellingen (vooral terrariumdieren) en zijn dieren te koop via internet. Websites die daarvoor worden gebruikt zijn onder andere www.marktplaats.nl, www.speurders.nl, www.allerlei.nl, www.kleintjesmarkt.nl, <http://snuffelcorner.nl>, www.spullenbank.nl, www.viavia.nl; www.dierenmarkt.nu en www.kittensteekoop.nl). Er zijn ook particulieren die een keer een nestje fokken en voor de nakomelingen een goede bestemming zoeken. Hiervan zijn geen aantallen bekend.

Hond en kat

Honden en katten worden nauwelijks verkocht via de dieren-specialzaak. Er zijn naar schatting maximaal tien dieren-specialzaken in Nederland die honden en katten verkopen [16]. Houders kopen (ras)honden en katten vooral bij fokkers of via een nestje bij particulieren. Circa 44% van de honden is afkomstig van een beroeps- of hobbyfokker en 56% komt van een particulier of uit een asiel. Van de katten is 5% afkomstig van een fokker en 95% van particulieren of uit een asiel. Onderzoek uit 1984 gaf aan dat 10% van de katten afkomstig is uit een eigen nest en eveneens 10% uit het asiel [19].

Vogels

Om het aantal vogels te schatten is gekeken naar het aantal ringen dat is uitgegeven. In totaal geeft de Confédération Ornithologique Mondiale Nederland (COM) jaarlijks ruim 2 miljoen ringen uit [5]:

- Kanaries: 900.000
- Exotische en Europese vogels: 580.000

- Kromsnavels: 360.000
- Kwartels en exotische duiven: 9.000
- Hoenderachtigen: 176.000
- Siergevoegelte en watervogels: 44.000

Ringplicht geldt alleen voor Europese vogels, vogels van de Cites A lijst en vogels die deelnemen aan tentoonstellingen. Het grootste deel van deze vogels gaat naar groothandelaren die ze grotendeels exporteren. De vermelde cijfers geven slechts een indicatie van de aantallen vogels en de verdeling. Immers, vogelkwekers gebruiken lang niet alle ringen die zij jaarlijks afnemen. Daartegenover staat dat niet alle vogels worden geringd. Aangezien er een jaartal op de ringen wordt vermeld, is gebruik ervan een jaar later niet mogelijk.

Overige diersoorten

Van de handel in kleine zoogdieren, reptielen, vogels en vissen via dieren-specialzaken wordt geen registratie bijgehouden. Wel is in 1998 een enquête gehouden onder 128 dieren-specialzaken die levende dieren verkochten [32]. Op basis van deze enquête is een schatting gemaakt van het aantal verkochte dieren in dat jaar. Dat leverde de volgende getallen op voor de meest populaire diersoorten:

- 20 miljoen vissen (koudwater: vooral de goudvis; tropisch: vooral de guppy, kardinaaltetra en neontetra),
- 1 miljoen vogels (grasparakiet, kanarie, zebra-vink, agapornis en valkparkiet),
- 200.000 reptielen en amfibieën (reptiel: roodwangschildpad, amfibie: vuurbuiksalamander),
- 200.000 overige zoogdieren (bijvoorbeeld konijn, muis, rat, cavia, goudhamster, Russische dwerghamster, gerbil, chinchilla, degoe en fret).

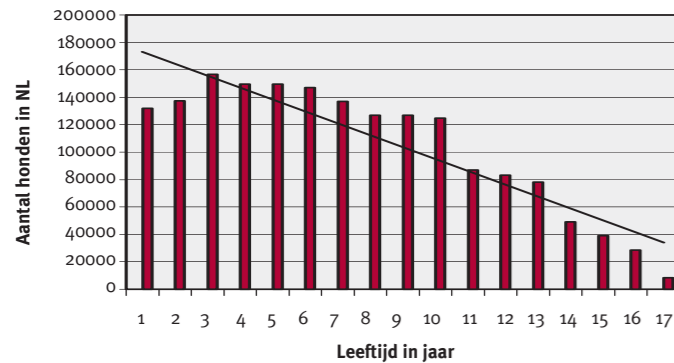

1.5 Aantal (ras)honden, pups, (ras)katten en kittens in Nederland

(Ras)honden

Voor een indruk van de leeftijdsopbouw van de hondenpopulatie (Grafiek 3) is gekeken naar de resultaten van een marktonderzoek door MarketResponse in 2004 onder 15.000 huishoudens[25]. Opvallend zijn de lage aantallen in het 1e en 2e levensjaar. Dit kan betekenen dat de hondenpopulatie op termijn drastisch zal afnemen. Een andere plausibele verklaring kan zijn dat veel dieren de eerste twee levensmaanden aanwezig zijn bij fokkers en daardoor niet zijn meegenomen in het onderzoek. Ook asielen, waar veel jonge dieren aanwezig zijn, zijn niet in het onderzoek betrokken. Daarmee is het lage aantal dieren in het tweede levensjaar nog niet verklaard. Bij navraag bleek dat een nieuwe meetmethode van MarketResponse hiervoor medeverantwoordelijk is. Naar verwachting zullen de cijfers voor de eerste levensjaren binnen enkele jaren betrouwbaarder zijn.

Grafiek 3. Leeftijdsopbouw van de hondenpopulatie in Nederland [25]

Door extrapolatie van de trendlijn is in te schatten dat er ongeveer 180.000 pups in de leeftijd tot een jaar op de markt zijn. De totale populatie honden bedraagt 1,76 miljoen. De gemiddelde levensduur van de hond ligt in Nederland op 9,8 jaar. Deze waarde komt goed overeen met de gemiddelde levensduur van 10,0 jaar, die in 2003 in Denemarken voor rashonden werd gerapporteerd [29]. De gemiddelde leeftijd van de hondenpopulatie bedraagt 6,6 jaar.

Van het totaal aantal honden in Nederland is 47% rashond [26, 30]:	810.000
62% hiervan heeft een stamboomcertificaat ¹ :	502.000
Vervanging pups per jaar met stamboom:	50.000
Aantal nesten/jaar [26] ca.:	10.000
38% van de rashonden heeft geen stamboom:.....	308.000
Vervanging pups per jaar zonder stamboom:.....	30.000
- bij beroepsmatige, georganiseerde fokkers [21]:	8.000
- bij gelegenhedsfokkers ²	
(uitstoot fokkerij, import)	22.000
Aantal pups rashond:	80.000
(gemiddelde levensduur 10 jaar)	
Aantal pups niet-rashond	100.000
(gemiddelde levensduur 9,6 jaar)	

¹ Er zijn in Nederland ongeveer 330 rassen erkend. De top 3 van meest populaire rashonden bestaat al jaren uit: 1. Labrador retriever, 2. Duitse herder en 3. Golden retriever [26].
² Het aantal rashondenpups uit de niet-georganiseerde fokkerij (22.000) is een schatting op basis van een berekening.
 Door het ontbreken van registratie is er op deze groep dieren geen goed zicht.

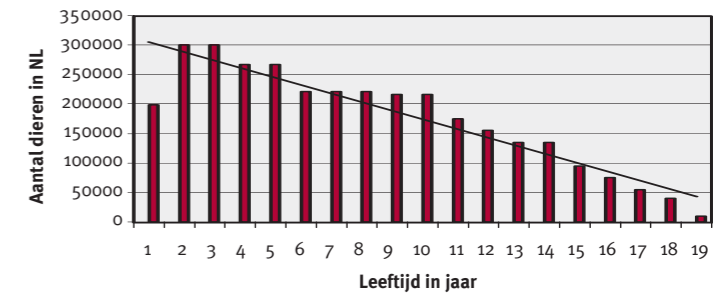
(Ras)katten

Ook voor (ras)katten is een extrapolatie van de trendlijn van de MarketResponse-cijfers toegepast (Grafiek 4). Er zijn naar schatting 320.000 kittens in de leeftijd tot een jaar in de markt aanwezig. In totaal zijn er 3,3 miljoen katten in Nederland. Deze hebben een gemiddelde levensduur van 10,3 jaar. De gemiddelde leeftijd van de populatie bedraagt 7 jaar.

Voor dit rapport hebben alle stamboekhoudende kattenverenigingen voor het eerst (vertrouwelijk) het aantal ingeschreven kittens per jaar beschikbaar gesteld. Daardoor kan voor het eerst een betrouwbaar beeld gegeven worden van het totaal aantal raskittens. Dit bedraagt 15.750 per jaar. Eind jaren negentig waren er circa 17.000 kittens van raskatten [11]. Ten opzichte van dat jaar is een dalende trend waarneembaar in de sector. Er zijn 41 kattenrassen geregistreerd. Er zijn twee langharen (Pers en Exotic), 16 halflangharen en 23 kortharen. Het populairst zijn de Brits Korthaar, Main Coon, Noorse Boskat en de Ragdoll [3].

Van het totaal aantal katten in Nederland is ongeveer 5% raskat:.....	165.000 [3]
Vervanging kittens/jaar met stamboom:.....	15.750
Aantal nesten per jaar ongeveer:.....	5.500
Kittens raskat:.....	16.000
(gemiddelde levensduur 10,3 jaar)	
Kittens niet-raskat:	304.000
(gemiddelde levensduur 10,3 jaar)	

Grafiek 4. Leeftijdsopbouw van de kattenpopulatie in Nederland [25]

Fokkers

Hondenfokkers

Er zijn 9.000 actieve fokkers aangesloten bij de Raad van Beheer op Kynologisch Gebied. De Raad van Beheer verzorgt de stamboom registratie voor de pups die zij fokken. Zij fokken voornamelijk voor hun hobby (niet-professioneel), dus hoeven hier niet hun inkomen uit te halen [26]. Het Honden- en kattenbesluit 1999 spreekt van bedrijfsmatige activiteiten, wanneer een fokker meer dan vier nestjes of twintig pups per jaar produceert. Ongeveer 1.600 fokkers voldoen hieraan. Zij zijn verantwoordelijk voor de helft van het aantal gefokte honden [14].

Daarnaast zijn er 41 georganiseerde beroepsmatige fokkers (Vereniging van Beroepsmatige Kennelhouders, VBK). Zij fok-

ken grote aantallen rashonden en kruisingen en verdienen vaak hun inkomen hiermee. Er wordt niet gewerkt met stambomen [21].

Kattenfokkers

In Nederland zijn ongeveer 11.000 fokkers van raskatten actief [3]. Het Honden- en kattenbesluit 1999 definieert een bedrijfsmatige fokker als iemand die meer dan zes nestjes of twintig kittens per jaar fokt. Naar schatting zijn er zo'n 125 bedrijfsmatige kattenfokkers in Nederland. Wanneer continuïteit in de bedrijfsvoering een vereiste is, dan is dit aantal als nihil te beschouwen [3,10,12]. Nagenoeg alle fokkers (99%) zijn aangesloten bij een stamboekbeherende kattenvereniging [3].

Fokkers / kwekers van overige diersoorten

Er is geen informatie bekend over het aantal fokkers (kwekers) van overige zoogdieren, vogels, reptielen en vissen. Een indicatie hiervan is te verkrijgen door te kijken naar de ledenaantallen van de diverse verenigingen (Bijlage 1).

Verenigingen, organisaties en stakeholders

3.1 Verenigingen en organisaties van gezelschapsdieren

In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de ras- en liefhebbersverenigingen, uitgesplitst per diersoort. Waar bekend is het ledenaantal vermeld [1,30]. Naar schatting is ongeveer 7% van het totaal aantal bezitters van gezelschapsdieren verbonden aan een vereniging of organisatie voor gezelschapsdieren. In tabel 2 is dit uitgesplitst naar diersoort. Een overzicht van ras- en liefhebbersverenigingen is opgenomen in bijlage 1 [1,16,18].

3.2 Beroepsverenigingen en brancheorganisaties

In bijlage 2 staat een overzicht van (beroeps)verenigingen en brancheorganisaties in de gezelschapsdierensector [1]. Het betreft voor het merendeel organisaties voor houders

van honden (sport-, politie-, slede-, reddings- en blindegeleidehonden). Daarnaast zijn er veel specifieke organisaties voor opvoedings- en gedragsproblemen (ruim 35).

3.3 Kinderboerderijen

Het precieze aantal gezelschapsdieren op kinderboerderijen is onbekend. Naar schatting zijn er 2.300 cavia's en konijnen aanwezig (gemiddeld zes per boerderij). Er zijn in Nederland ongeveer 380 'echte' kinderboerderijen. Daarnaast bestaan er 100 dierenweiden en 100 kleine faciliteiten. In totaal telt Nederland dus ongeveer 600 kinderboerderijen. Hier werken ongeveer 1.000 betaalde werknemers (beheerder of assistent-beheerder) en ongeveer 9.500 vrijwilligers (gemiddeld 25 per boerderij). Jaarlijks ontvangen zij 20 miljoen bezoekers[1].

3.4 Dierenartsen

In Nederland zijn 700 praktijken voor gezelschapsdieren (GD) en 400 voor landbouwhuisdieren (LBH). In totaal werken hier 2.684 dierenartsen. Daarvan werkt 67% zelfstandig; de overigen zijn in loondienst [17]. In de GD-praktijken werkt gemiddeld 1,5 dierenarts fulltime. In een LBH-praktijk is gemiddeld een dierenarts verantwoordelijk voor gezelschapsdieren [23]. In totaal zijn er in Nederland circa 1.450 dierenartsen voor gezelschapsdieren werkzaam.

3.5 Blindengeleide- en hulphonden

In Nederland zijn momenteel vijf geleidehondenscholen actief:

1. Koninklijke Nederlandse Geleidehonden Fonds (KNGF);
2. Geleidehondenschool Herman Jansen;
3. Desudo Blindengeleidehonden Opleidingsinstituut;
4. Geleidehondenschool Martin Gaus en
5. Geleidehondenschool Ans l'Abée.

Het KNGF is een stichting en lid van de VFI, de branchevereniging van landelijk wervende goede doelen. De andere scholen zijn commerciële aanbieders en hebben geen donateurs. Het KNGF levert per jaar zo'n 110 geleidehonden af. De andere scholen verzorgen er samen ongeveer 50. Per jaar worden in totaal circa 160 nieuwe geleidehonden beschikbaar gesteld aan visueel gehandicapten. Op dit moment hebben zo'n 800 blinde of zeer slechtziende mensen in Nederland een geleidehond.

Stichting Hulphond Nederland leidt speciale hulphonden op en stelt deze kosteloos ter beschikking aan mensen met een lichamelijke of auditieve beperking. Stichting Hulphond

Nederland bestaat formeel sinds 1 januari 2001 en is het resultaat van een fusie tussen SAM, Eurodog en SOHO. Drie organisaties met dezelfde doelstelling zijn Stichting de hond kan de was doen, Martin Gaus Geleide- en hulphondenschool en Stichting Assistentiehond Nederland.

Hulporganisaties en dierenopvang

4.1 Dierenbescherming

Bijlage 3 geeft een overzicht van de dierenbeschermingsorganisaties die in Nederland het meest relevant zijn voor de gezelschapsdierensector [16,18,33].

4.2 Dierenopvang en -herplaatsing

In Nederland zijn ongeveer 150 opvangcentra actief. Het merendeel is particulier initiatief [18]. Zes grotere opvangcentra zijn aangesloten bij de overkoepelende organisatie, de Vereniging van Opvangcentra van Niet-gedomesticeerde Dieren (VOND). Bijlage 4 geeft een overzicht van opvangcentra in Nederland.

4.3 Dierenambulances

In Nederland zijn meer dan 90 dierenambulances actief. Hier werken circa 4.000 vrijwilligers. In 2004 is hulp verleend aan ongeveer 250.000 dieren in nood [www.fdn.nl/]. Dit zijn niet alleen gezelschapsdieren.

4.4 Aantal opgevangen en herplaatste dieren

Honden en katten

- De Dierenbescherming werkt nauw samen met ongeveer 100 asielen in Nederland. De laatste jaren heeft zij grote aantallen honden en katten opgevangen (tabel 5), en deze voor een groot deel herplaatst[15]. Het gaat dan om

Tabel 5. Overzicht opvang en herplaatsing honden en katten in asielen 2002-2004

Hond	2002	2003	2004
Opvang	28.050	25.750	23.900
Herplaatst	14.550	12.935	11.620
Terug eigenaar	11.130	10.965	9.600
Uitwisseling*	570	495	405
% herplaatst	94%	95%	90%
Overleden	265	118	234
Euthanasie	1120	963	881
Kat	2002	2003	2004
Opvang	46.955	44.970	46.050
Herplaatst	31.770	33.270	32.160
Terug eigenaar	3.825	4.020	4.100
Uitwisseling	1.560	1.120	655
% herplaatst	79%	85%	80%
Overleden	1.635	1.305	1.945
Euthanasie	4.755	3.830	3.520

zwerfdieren, afstandsdieren en in beslag genomen dieren. Een positieve ontwikkeling is dat het aantal honden dat de afgelopen drie jaar is opgevangen is afgenomen. Het aantal opgevangen katten blijft daarentegen onveranderd hoog. Rond de 90-95% van het aantal honden wordt herplaatst en naar de eigenaar teruggebracht. Voor katten ligt dit op circa 80-85%.

Soms vindt uitwisseling van dieren plaats tussen asielen. Dat kan gebeuren als een asiel vol zit, terwijl een ander wel plaats heeft. Of het kan gebeuren dat een dier in een

asiel moeilijk te plaatsen is, terwijl een ander die mogelijkheid wel heeft. Oorzaak van overlijden is gewoonlijk ouderdom of een medische reden. Euthanasie gebeurt veelal op medische indicatie of vanwege een karakterfout. Elektronische identificatie speelt een belangrijke rol bij het terugvinden van de eigenaar van vermiste gezelschapsdieren. Inmiddels zijn bij de Stichting Nederlandse Databank voor Gezelschapsdieren (NDG) in Houten, 740.000 dieren ingeschreven. De NDG is verantwoordelijk voor circa 75% van de registraties in Nederland. Bij de stichting zijn 467.000 honden, 245.000 katten en 24.000 overige diersoorten ingeschreven [24].

- Stichting dierenasiels en internet [www.dierenasiels.com] herplaatst honden en katten die in asielen verblijven via internet. Dit is een heel succesvol initiatief gebleken. Sinds augustus 2000 zijn op deze wijze 40.000 katten en 35.000 honden herplaatst. Naar schatting wordt in Nederland 20 tot 50% van de dieren uit een asiel geplaatst door vermelding op het internet.
- Stichting Amivedi registreert jaarlijks 30.000 vermiste gezelschapsdieren, voornamelijk honden en katten. Heel vaak melden houders niet meer dat een dier is teruggevonden (bijvoorbeeld via het asiel terug naar de eigenaar). Daarom zijn hier geen betrouwbare gegevens van bekend.
- Het aantal overige dieren (vooral overige zoogdieren en vogels) dat wordt opgevangen in asielen bedraagt ongeveer 28% van het totaal aantal honden en katten [37] en zou in 2004 dan 19.500 dieren zijn.

Overige zoogdieren

- De Stichting Aap heeft in 2004 26 kleine zoogdieren opgevangen en acht hiervan herplaatst.
- Uit de informatie op de diverse websites kon worden berekend, dat 23 opvangcentra 3.228 cavia's hebben opgevangen in 2004. Hiervan zijn er 2.835 (95%) herplaatst [7].
- Twee opvangcentra voor fretten hebben gegevens verstrekt over het aantal opgevangen dieren. Het betrof hier 150 dieren in 2004.
- Uit informatie op diverse websites is te concluderen dat 16 opvangcentra (Bijlage 4) 2.086 konijnen hebben opgevangen in 2004. Hiervan zijn er 2.013 (97%) herplaatst . [8]

Vogels

- De Stichting Papegaaienhulp in Nieuw Weerdinge (Dr.) vangt per jaar ongeveer 15 papegaaien op [27].
- De Stichting Nederlandse Opvang Papegaaien geeft aan wereldwijd de grootste te zijn op dit gebied. Er zijn 3.500 vogels gehuisvest. Aantallen herplaatste dieren zijn niet bekend.

Reptielen

- In 2004 heeft de Stichting Schildpaddencentrum Nederland 27 land- en 128 moeras(water)schildpadden opgevangen. Hiervan zijn er 37 overleden of door euthanasie om het leven gekomen. Er zijn geen schildpadden teruggegaan naar een eigenaar [4].

- Reptielenzoo Serpo in Delft vangt gemiddeld 125 reptielen per jaar op. In 2005 waren dit er tenminste 157. Aangeboden worden voornamelijk (giftige) slangen, schildpadden en af en toe een krokodil. Het aantal aangeboden dieren is vele tientallen malen hoger, maar niet alle dieren die worden aangeboden kunnen worden opgenomen.

Opleidingen

Er is in Nederland een gevarieerd en groeiend aanbod aan cursussen en opleidingen op het gebied van gezelschapsdieren.

- Cursus Kynologie, aangeboden door regionale Kynologieverenigingen: gemiddeld 400 deelnemers per jaar [26]
- Huisdier Kennis Instituut, Bunnik (www.huisdierkennis.nl): 500 cursisten in 2004 [1]
- Leidse Onderwijsinstellingen (LOI, www.loi.nl)
- Cursuscentrum Dierverzorging, Barneveld (www.cursuscentrum.nl/)

Het aantal studenten is in tien jaar tijd sterk gegroeid. In het cursusjaar 1994-1995 bedroeg dit 274 en in het cursusjaar 2003-2004 was dit gegroeid naar 1950 [1].

Verdeling naar opleiding:

+ Diergeneeskunde/paraveterinair:	35%
+ Kynologie:	24%
+ Dierfysiotherapie:	11%
+ Kinderboerderij:	10%
+ Dierenspecialzaak:	8%
+ Paardenhouderij:	7%
+ Proefdieren:	5%

- Ook het aantal MBO-studenten is gestegen: het aantal studenten bedroeg in cursusjaar 2001-2002 4.227. In cursusjaar 2004-2005 is dit gegroeid naar 5.931. [35]
- Bij de MBO-opleidingen zijn in totaal 600 FTE's werkzaam die zich richten op dierhouderijvakken.
- Jaarlijks volgen circa 25 studenten een opleiding op HBO-niveau voor de gezelschapsdierensector (Van Hall Instituut Leeuwarden). Ook de Stoas in Dronten, de HAS Den Bosch en Hogeschool Delft hebben studenten voor gezelschapsdieren.
- Aan de Faculteit Diergeneeskunde (WO-niveau) beginnen jaarlijks 225 studenten. In 2004 waren er in totaal 1.587 studenten ingeschreven voor deze studie.
- Wageningen UR, afdeling diermanagement (hond, kat, paard) telt in totaal 60 studenten in Bachelor- en 115 in de Master-fase, waarvan ongeveer 40% de richting voor gezelschapsdieren kiest. Er zijn twee postdocs.

Aan onderzoek op het gebied van gezelschapsdieren besteedt de Faculteit Diergeneeskunde in Utrecht minimaal € 3 miljoen per jaar [31].

6.1 Aantal bedrijven en handel in dieren(benodigdheden)

Groothandel

Er zijn circa 160 bedrijven met groothandelsactiviteiten op het gebied van dieren. Daarvan richten 20 bedrijven zich op verkoop, import en export en 140 bedrijven verkopen dierenbenodigdheden en -voeders [16]. Voor reptielen en amfibieën zijn momenteel twee grote en enkele kleinere importeurs en/of exporteurs actief [28]. Er zijn ongeveer twintig importeurs/exporteurs voor siervissen werkzaam. Twee groothandelaren richten zich op koudwatersiervissen, en hebben hiermee driekwart van de markt in handen[19,28].

Detailhandel

Er zijn 1.822 dierenspecialzaken, 250 Welkoop/Boerenbondwinkels en 176 tuincentra die dieren(benodigdheden) verkopen. Ook zijn er 54 ambulante ondernemers actief. Het totaal aantal verkooppunten bedraagt daarmee ruim 2.300. Het aantal winkels is sinds 2000 stabiel. Ongeveer 37% van het aantal verkooppunten maakt deel uit van een commercieel samenwerkingsverband, zoals Discus of Pet's Place. Er werken ruim 4.200 personen in deze sector, een stijging van 11% sinds 2000. In 2003 hadden dierenspecialzaken 54% marktaandeel op de gezelschapsdierenvoedingsmarkt. De supermarkt had een marktaandeel van 41%, agrarische winkels 8% en tuincentra 9% [16].

Het gemiddelde aanbod aan dieren in de dierenspecialzaak is als volgt samengesteld [32]:

- vissen en vogels:	37%
- zoogdieren, vogels en vissen:	24%

Handel

- zoogdieren, vogels, reptielen, amfibieën en vissen:	9%
- alléén vogels:	3%
- alléén reptielen en amfibieën:	1%
- alléén vissen:	6%
- overige combinaties:	20%

Supermarkten

Voor gezelschapsdieren verkopen de ongeveer 6.100 supermarkten in Nederland vooral voeding. De verkoop van accessoires voor gezelschapsdieren is beperkt tot kauwstaafjes, kattenbakkorrels, vlooiënbestrijdingsmiddelen en borstels [16].

6.2 Dierenpensions en trimsalons

In Nederland zijn ongeveer 460 dierenpensions en 700 trimsalons [16].

6.3 Aantal gezelschapsdieren bij de dierenarts

Eerstelijnspraktijk

Gemiddeld heeft een (FTE) dierenarts zo'n 1.000 cliënten per jaar. Deze cliënten bezitten gemiddeld 1,5 huisdier. In 95% van de gevallen gaat het om honden en katten.

Het aantal financiële transacties per klant bedraagt 3,90, waarvan ongeveer 25% balieverkoop (geen consult). Dat betekent dat 3,0 transacties een consult betreffen. Het aantal consulten per dierenarts per klant per jaar bedraagt daarmee $3,0 \times 1000 = 3.000$. Met 1.450 GD-practici komt dit overeen met 2,2 miljoen gezelschapsdieren (1,45 miljoen cliënten $\times$ 1,5 huisdier) die drie keer per jaar de dierenarts bezoeken. Dat betekent dat ongeveer 44% van het totaal aantal honden en katten jaarlijks bij de dierenarts komt [23,34]. Uit ander onderzoek (2005) blijkt, dat 60% van de huisdierbezitters jaarlijks de dierenarts bezoekt, veelal voor vaccinatie [16].

Op verwijzing

Het aantal dieren dat naar specialistische tweedelijnsklinieken wordt verwezen is onbekend.

In de derde lijn, Hoofdafdeling Geneeskunde voor Gezelschapsdieren in Utrecht, worden jaarlijks 15.000 consulten verricht (waarvan 8.000 nieuwe dieren) en worden 3.300 operaties uitgevoerd. Honden vormen de grootste groep (75%), gevolgd door katten (15%). De overige 10% bestaat uit vogels en bijzondere dieren [31].

6.4 Aantal dierenbeurzen en -tentoonstellingen

Bijlage 5 geeft een overzicht van de twee- tot drieduizend dierenbeurzen en -tentoonstellingen, die in Nederland worden georganiseerd [1,26].

7.1 Omzet fokkers

Onderzoek in 1996 gaf aan dat bijna 20.000 fokkers een omzet bereikten van € 27 miljoen [19] 1.100 van hen fokken of handelen bedrijfsmatig. Op basis van het aantal pups en de huidige gehanteerde verkoopprijzen hiervan, kan worden geschat dat dit bedrag momenteel € 34 miljoen bedraagt [14]. Voor raskatten wordt het bedrag op € 5 miljoen geschat [3].

7.2 Omzet dieren(benodigdheden)

In 2003 is er ruim € 1.1 miljard besteed aan dieren (knaagdieren, vogels, vissen en reptielen) en dierenbenodigdheden (voeding, accessoires, diergeneesmiddelen en onderhoudsproducten zoals kattenbakvulling). Het grootste deel hiervan wordt besteed bij dierenspecialzaken, tuincentra met een dierenafdeling en Boerenbond/Welkoop. Verder vindt ook verkoop plaats via supermarkten, niet-detailhandel, postorder, ambulante handel en overige winkels [16, 25]. De totale werkgelegenheid in de sector dierenbenodigdheden wordt geschat op 5.000 FTE's [16].

Aan voeding wordt 49% van de totale kosten voor dieren besteed. Dit percentage lag in 1996 nog op 70%. De conclusie

Economische kengetallen

is dat de voeding relatief goedkoper is geworden of er wordt veel meer geld besteed aan dieren en overige dierenbenodigdheden. Een combinatie van beide is ook mogelijk.

Bestedingen 2003 (in € miljoen)	Totaal (in € miljoen.)	Per huishouden met huisdieren (in €)
Diervoeding totaal	€ 540	€ 133
- Hond (84% droog): € 220		
- Kat (39% droog): € 233		
- Overige dieren € 87		
Dieren & Dierenbenodigdheden	€ 596	€ 146
Totaal	€ 1.142	€ 281

7.3 Kosten aanschaf gezelschapsdieren

De volgende bedragen geven een indicatie voor de bedragen die jaarlijks worden uitgegeven voor de aanschaf van gezelschapsdieren [19,26].

- Rashond met stamboom (50.000):
gem. € 680 .....€ 34 miljoen
- Rashond zonder stamboom (30.000):
gem. € 300 .....€ 9 miljoen
- Overige kruisingen (100.000):
gem. € 50 .....€ 5 miljoen
- Raskat met stamboom(16.000):
gem. € 450 .....€ 7 miljoen
- Overige katten (284.000):
gem. € 10 .....€ 3 miljoen
- Overige zoogdieren:
€ 5 - € 7.50 (geschat: 100.000) .....€ 0.5 miljoen
- Vogels, reptielen, vissen: .....€ 3 miljoen
- Totaal: .....€ 62 miljoen**

7.4 Kosten verzorging per huishouden per jaar

- Door een huishouden met honden werd in 2003 gemiddeld € 320 besteed [16] ....€ 461 miljoen
- Door een huishouden met katten werd in 2003 gemiddeld € 285 besteed [16] ....€ 526 miljoen

In het rapport Sectoranalyse Gezelschapsdieren [19] staan ook voor de overige diersoorten de gemiddelde jaarlijkse kosten in 1998 vermeld. Wanneer dezelfde inflatiecorrectie wordt aangehouden als die voor hond en kat kunnen de volgende bedragen voor 2003 worden geschat.

- Door een huishouden met konijnen wordt per jaar gemiddeld € 63 besteed .....€ 38 miljoen
- Door een huishouden met knaagdieren wordt per jaar gemiddeld € 45 besteed ..€ 20 miljoen
- Voor een huishouden met vogels wordt per jaar gemiddeld € 122 besteed .....€ 79 miljoen
- Totaal: .....€ 137 miljoen**

Daarmee geeft een huishouden met gezelschapsdieren per jaar gemiddeld € 277 uit .....**€ 1124 miljoen**
Dit bedrag ligt € 33 miljoen hoger dan het bedrag, dat is verkregen uit een steekproef van ruim 2.000 huishoudens in 2003 (€ 1.091 miljoen) [16]. Het kan zijn dat de uitgaven aan overige diersoorten sterk zijn verminderd de laatste jaren of dat deze kosten niet betrouwbaar zijn meegenomen in het Dibevo-onderzoek, waar de nadruk lag op hond en kat. Het bedrag is daarentegen € 18 miljoen lager dan de omzetcijfers van de dierenbranche weergegeven (€ 1.142 miljoen; zie hierboven), maar in deze cijfers zijn ook omzetten opgenomen die buiten de gezelschapsdierensector vallen, zoals bijvoorbeeld de hengelsport.

7.5 Kosten dierenarts

Gemiddeld besteedt een huishouden met gezelschapsdieren jaarlijks € 60 bij de dierenarts .....**€ 245 miljoen**
- Hondenbezitters geven jaarlijks gemiddeld € 94 uit bij de dierenarts.
- Kattenbezitters geven jaarlijks gemiddeld € 56 uit bij de dierenarts.
Dat betekent dat voor de overige diersoorten slechts € 7 miljoen wordt uitgegeven [16].

Er zijn inmiddels ruim 50.000 honden en 17.000 katten in Nederland verzekerd tegen ziektekosten.

7.6 Kosten dierenopvang

De gemiddelde kosten van de opvang, vervoer en destructie van honden, katten en overige dieren zonder eigenaar (gezond, gewond en/of preventieve ingrepen en vaccinaties) zijn in 2002 berekend voor de gemeente Den Haag [37]. Deze kosten bedroegen € 262 voor een hond, € 147 voor een kat en € 50 voor overige diersoorten. Gemiddeld 20% van deze kosten worden gemaakt voor vervoer en destructie en 5% voor preventie. Uitgaande van de gegevens uit Den Haag en rekening houdend met een inflatie van 2% per jaar is berekend dat de kosten voor de opvang van dieren in Nederland in 2004 ca. **€ 15 miljoen**

7.7 Totale uitgaven voor gezelschapsdieren

Veel kosten voor huisdieren zijn nog onbekend. Het is bijvoorbeeld nog onduidelijk hoe hoog de totale uitgaven zijn voor hondenuitlaatservices, training, gedragstherapie, fysiotherapie en alternatieve behandelingen. De kosten voor de aanschaf en (medische) verzorging van gezelschapsdieren in Nederland die wel bekend zijn bedragen in totaal: .....**€ 1,45 miljard**

7.8 Omvang productie diervoeding gezelschapsdieren

De totale productie van diervoeding voor gezelschapsdieren in Nederland bedraagt € 1,2 miljard. [16]. Dit is inclusief de productie voor de Nederlandse markt (€ 540 miljoen). Er wordt dus voor circa € 650 miljoen diervoeding geproduceerd voor de export.

7.9 Omvang van dierenimport en -export

Tijdens een onderzoek naar de handel in vogels, vissen, reptielen en overige zoogdieren in Nederland [28] is een schatting gemaakt van het aantal vissen, vogels en reptielen, dat is bestemd voor import en export (tabel 6). Het blijkt dat hierover nauwelijks betrouwbare informatie bekend is. De cijfers die zijn verzameld door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) blijken, na vertrouwelijke vergelijking met de gegevens van de grootste importeurs en exporteurs, een sterk onderbelicht beeld weer te geven. Dit wordt onder andere veroorzaakt door de grens van € 225.000 die het CBS stelt voor het aanleveren van omzetgegevens en het grote aantal transporten over de weg die vaak buiten elke registratie vallen. Het grote aantal transporten over de weg komt ook doordat de KLM geen vogels, kleine zoogdieren en reptielen meer vervoert. Grote aantallen van deze diersoorten worden daarom via luchthavens in België, Frankrijk en Duitsland Nederland binnengebracht.

In 1998 werd voor 50.000 reptielen een vergunning voor import of export aangevraagd [19]. Voor de import, export of doorvoer van vergunninghoudende dier- en plantensoorten werden in 1998 15.000 vergunningen aangevraagd voor ongeveer 300.000 dieren [32].

De detailhandel heeft het marktaandeel wildvang versus nakweekdieren in de groothandel en tussenhandel geschat (1998). Dit staat ook vermeld in tabel 6 [32].

Tabel 6. Een schatting van de import en export van vissen, vogels en reptielen in Nederland [28] en het marktaandeel wildvang versus nakweek in Nederland [32]

Diersoort	Import	Export	Wildvang	Nakweek
Vissen	12 – 20 miljoen dieren		12 – 20 miljoen dieren	
zoetwatersiervis incl. KOI	€ 6.8 miljoen	€ 3.7 milj	5%	95%
karper	€ 50.000			
zoutwatersiervis	€ 309.000	€ 67.000	95%	5%
Koudwatersiervis			0%	100%
Vogels	240.000 dieren	15.000 dieren (CITES)	33%	66%
Reptielen	€ 62.000			
(21.000 dieren)	€ 80.000			
(6.300 dieren)	15%	85%		

7.10 Economische waarde van de gezelschapsdierensector

In totaal wordt er jaarlijks tenminste € 1,45 miljard besteed aan de aanschaf en verzorging van gezelschapsdieren. Daarnaast wordt er voor € 650 miljoen aan diervoeding voor de export geproduceerd. Er zijn geen betrouwbare gegevens bekend van de handel (import en export) in dieren. De sector gezelschapsdieren (voeding, handel, veterinaire zorg en onderwijs) verschaft werkgelegenheid aan ongeveer 9.000 FTE's [16, 17] en vertegenwoordigt een waarde van tenminste € 2,1 miljard.

De toegevoegde waarde van de sector, een maatstaf voor wat er verdiend wordt door de inzet van productiemiddelen,

ligt nog hoger dan deze € 2,1 miljard. Dit bedrag is immers alleen gebaseerd op de totale uitgaven.

Ter vergelijking: de grondgebonden veehouderij (rundvee, paarden schapen en geiten) vertegenwoordigt een economische waarde van € 6,7 miljard, waarvan circa € 1,2 miljard voor de paardenhouderijsector [36]). De economische waarde van de intensieve veehouderijsector bedraagt € 5,2 miljard (op basis van bruto productiewaarde ruwweg onder te verdelen in varkens € 2,8 miljard, pluimvee € 1,1 miljard, kalveren € 1,3 miljard) [2].

Ontbrekende gegevens

Uit de hiervoor weergegeven informatie blijkt dat verschillende data niet of niet volledig betrouwbaar konden worden verkregen. In een zo belangrijke (groei)markt als die van de gezelschapsdieren is het van belang dat meer gegevens op betrouwbare wijze beschikbaar zijn. Hierin kunnen organisaties als het CBS, maar ook de organisaties uit de sector zelf een rol spelen.

Enkele voorbeelden van gegevens waarvoor meer nauwkeurigheid gewenst is:

- aantallen raskonijnen, -knaagdieren en -vogels;
- aantallen bedrijfsmatige fokkers en kwekers;
- aantallen dieren die via internet/kranen worden verhandeld;
- de herkomst van de diverse gezelschapsdieren;
- dieren die via buitenlandse vliegvelden worden geïmporteerd, maar over de weg Nederland binnenkomen;
- kosten voor hondenuitlaten, training, gedragstherapie, fysiotherapie en alternatieve behandelingen;
- een betrouwbare economische waarde van de sector (invloed dierenimporten, onderwijs, werkgelegenheid).

Referenties

1. Achterkamp A. Platform Verantwoord Huisdierenbezit, Barneveld, schriftelijke mededeling, 2005
2. Berkhout P, Bruchem C van. Landbouw-Economisch Bericht 2005. LEI 2005, rapport PR.05.02
3. Boer S de, Verhoef C. Federatie Nederlandse Kattenverenigingen. Schriftelijke mededeling, 2005
4. Bosch K. van den. Stichting Schildpaddencentrum Nederland. Schriftelijke mededeling, 2005
5. Confédération Ornithologique Mondial Nederland. Schriftelijke mededeling 2005
6. Ebbens T. Nederlandse Postduiven Organisatie. Schriftelijke mededeling, 2005
7. Elzer B. Caviaopvang. Van Hall Instituut, 2005
8. Elzer B. Konijnenopvang. Van Hall Instituut, 2005
9. Endenburg N. Faculteit Diergeneeskunde, Universiteit Utrecht. Schriftelijke mededeling, 2005
10. Gerrits PO, Moolenaar AMW, Knol BW. Bedrijfsmatige raskattenfokkerij in Nederland. Stichting Overleg Platform Nederlandse Cat Fancy, Kattenwereld, 1999
11. Gerrits PO. Karakteristieken van de Nederlandse raskattenfokkerij: rassen, populatiegrootte en nestomvang. Tijdschr Diergeneesk 1999; 124: 145-8
12. Gerrits PO. Organisatie van de Nederlandse Cat fancy. Tijdschr Diergeneesk 1998; 123: 633-6
13. Getreuer W. Reptielenzoo SERPO 2005. Schriftelijke mededeling, 2005
14. Gubbels E. Genetic Counselling Services. Schriftelijke mededeling, 2005
15. Jolij J. Dierenbescherming. Schriftelijke mededeling, 2005
16. Jongh J de. Dibevo. Schriftelijke mededeling, 2005
17. KNMvD Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde. Jaarboek 2005
18. Maaskant J, Klink EGM van, Brandwijk A, Kerkhof ThPE van, Idema FE. Omgevingsanalyse gezelschapsdieren. Expertisecentrum LNV, januari 2005
19. Maathuis EJR. Sectoranalyse gezelschapsdieren, Expertisecentrum LNV, oktober 1998
20. Meer J. van der. Dierenshows en evenementen. Schriftelijke mededeling, 2005
21. Mennings W. Vereniging Beroepsmatige Kennelhouders. Schriftelijke mededeling, 2005
22. Milieu en Natuur Planbureau. Milieu en Natuur in cijfers. In: Milieucompendium 2005
23. Moorman G. Dierenkliniek Brouwhuis, Helmond. Schriftelijke mededeling, 2005
24. Nederlandse Databank Gezelschapsdieren, Houten. Schriftelijke mededeling 2005
25. NVG. Nederlandse Voedingsindustrie Gezelschapsdieren-MarketResponse. Honden- en kattenpopulatie groeit, marktgegevens 2004. Persbericht, mei 2005
26. Peeters P. Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland. Schriftelijke mededeling, 2005
27. Plas MHG. van der. Stichting Papegaaiehulp. Schriftelijke mededeling, 2005
28. Ploeg A. De handel in uitheemse dieren in Nederland. Dibevo rapport 2005
29. Proschowsky HF, Rugbjerg H, Ersboll AK. Mortality of purebred and mixed-breed dogs in Denmark. Prev Vet Med 2003; 58: 63-74
30. Schothorst A. Toxopeus A. Trendanalyse honden- en kattensector in Nederland van de jaren 2000-2004. Afstudeerscriptie Van Hall Instituut Leeuwarden, 2004
31. Sluijs FJ. van. Hoofdafdeling Geneeskunde van Gezelschapsdieren, Faculteit Diergeneeskunde, Universiteit Utrecht. Schriftelijke mededeling, 2005
32. Vinke CM en Spruit BM. Onderzoek naar de welzijnsomstandigheden van exotische dieren in de dierenhandel. Rapport Centrum Welzijn Dieren, Universiteit Utrecht, 1998
33. Virginia E. Dierenbescherming. Schriftelijke mededeling, 2005
34. Wessels H. AUV Dierenartsencoöperatie. Schriftelijke mededeling, 2005
35. Westerhof R. AOC-Raad. Schriftelijke mededeling, 2005
36. Boersma R. Informatie Nederlandse Paardenhouderij. 2003: 1-2
37. Andersson Elffers Felix. Ieder dier een plek. Organisaties en financiering dierenwelzijnsorganisaties Den Haag. Rapport 2002

Bijlage 1. Rasverenigingen en liefhebbersverenigingen per diersoort

NAAM ORGANISATIE	VERDERE GEGEVENS	Internetadres
Honden	Leden	Internetadres
Kon. Ned. Kennelclub KNK Cynophilia	37 verenigingen/hondenscholen	www.cynophilia.nl
Raad van Beheer op Kynologisch Gebied In Nederland (RvB)	136.000 leden; 160 rasver.; 70 regionale hondenver.; 13 windhondenver.; 10 overige ver.	www.kennelclub.nl
Katten	Leden	Internetadres
1. Federatie Ned. Kattenverenigingen	“Onafhankelijke verenigingen”	www.f-n-k.nl/
- European Cat Fanciers (ECF)		www.ecf-nl.nl/
- Limbra cat club		www.limbracat.nl/
- Ned. Katten Unie / Sphynx and Rex Ass.		www.nku-sara.nl
- Ned. Kattenfokkers Vereniging (NKFV)		www.nkfv.nl/
- Ned. Langhaarkatten Vereniging (NLKV)		www.nlkv.nl/
- Ned. Raskatten Vereniging (NRKV)		www.nrkv.info
- Ned. Ver. van Kattenvrienden (NVvK)		www.nvvk.net
- Nederlandse Perzen Vereniging (NPV)		www.npv.org/
- Saint Pro Cat, Ned. Ver. van Kattenliefhebbers		www.saintprocat.nl
- Sociëteit Kattenliefhebbers Neocat		www.neocat.demon.nl
2. Bij FIFé aangesloten	Fédération International Féline	
- Felikat		www.felikat.org
- Mundikat		www.mundikat.nl/start
Overige zoogdieren	Leden	Internetadres
Federatie voor Kleindierteelt	17.000 leden	Korteweegje 53, 3247 BH Dirksland
Frettenstichting		www.frettenstichting.nl
Frettig gestoord		www.frettigestoord.nl
Internationale Ratten Fokkers/Fanclub		www.irf-rattenclub.demon.nl
Land. Ver. van Kleine Knaagdieren Liefhebbers	Ned. Muizen Club NMC	www.kleineknaagdierenclub.nl

NAAM ORGANISATIE	Leden	VERDERE GEGEVENS	Internetadres
Overige zoogdieren			
Ned. Chinchilla Ver. voor Liefhebbers			www.ncvl.nl
Nederlandse Caviafokkersclub			http://members.chello.nl/f.koornneef/Caviaclub.htm
Nederlandse Konijnen-, Cavia's en Knagersliefhebbers (NKB)	400 verenigingen van konijnen en andere knaagdieren		www.nkb.nu
Stichting de Fret			www.fret.nl
Stichting de Nederlandse Frettenclub			http://www.frettenclub.nl
Stichting Nederlandse Frettenclub			www.stichtingnederlandsefrettenclub.com
Ver. liefhebbers Exotische Zoogdieren (VEZ)			www.vez.nl
Vogels	Leden		Internetadres
Aviornis: park- en sierwatervogels	2500		www.aviornis.nl
Archaeopteryx (diogeneeskunde)	200		www.vet.uu.nl/site/viavet
Confédération Ornithologique Mondial Ned.	4 verenigingen; 60.000 leden		bart.braam@tiscali.nl
- Alg. Ned. Bond van Vogelhouders ANBvV			www.anbv.nl
- Belangenbehartiging Europese Cultuurvogel			http://home.hetnet.nl/~bec-info
- Ned. Bond van Hoender-, Dwerghoender, Sier- en Watervogelhouders (NHDB)	6000		www.nhdb.nl
- Ned. Bond van Vogelliefhebbers (NBvV)			www.nbv.nl
Ned. Bond van Sierduivenliefhebbers (NBS)	2000		www.sierduif.nl
Nederlandse Forpussen Club (NFC)			www.forpussenclub.nl
Nederlandse Postduivenorganisatie (NPO)	30.000		www.npo.nl
Overzicht vogelverenigingen per provincie			www.nbv.nl/content.asp?page=11
Pakara (Papegaaien, Kaketoës, Ara's)			www.pakara.nl
Parkietensociëteit (Alg. Bond Parkieten en Papegaaiachtigen)			www.parkietensocieteit.nl
Vereniging Euro-PARROT	1600		www.euro-parrot.com

NAAM ORGANISATIE	Leden	Internetadres
Reptielen en amfibieën		
Samenwerkende Aquarium- en Terrarium Organisaties (SATO) 6500 leden	7-8 verenigingen met samen	wwilhelm@freeler.nl
Archaeopteryx (diogeneeskunde)	200	www.vet.uu.nl/site/viavet
Dendrobatidae Nederland (gifkikkers)	600	www.gifkikkerportaal.nl
Europese Slangenvereniging	700	www.snakesociety.nl
Kameleonvereniging Nederland	100	www.kameleonvereniging nederland.com
Nederlandse Schildpaddenvereniging	650	www.trionyx.nl
NVHT Lacerta (Ned. Ver. voor Herpetologie en Terrariumkunde)	1400	www.lacerta.nl
Salamandervereniging		http://home.hetnet.nl/~dresens/salamandervereniging/html/sal_algemeen.html
Stichting Groene Leguaan	150 donateurs	www.groeneleguanen.nl
Tilburgse Terrarium Vereniging		www.repweb.nl
Vissen	Leden	Internetadres
Discusclub Holland 215		www.discusclub.nl
KOI2000 (Koi karper)3000		www.koi2000.nl
Ned. Ver. van Cichlidenliefhebbers (NVC)	1200	www.nvcweb.nl
Nederlands Belgische Bond voor Zeewateraquariumverenigingen		www.nbbz.nl
Nederlandse Bond Aqua Terra (NBAT)	120 verenigingen	www.nbat.nl
Nishikigoi Vereniging Nederland (Koi)	4000	www.nvn-koi.nl
Ornamenthal Fish International Nederland		www.ornamental-fish-int.org
Poecilia (levendbarende tandkarpers)	65	http://www.Poecilia.nl
Vereniging Killifish Nederland (KFN)		www.kfn.killi.net

Bijlage 2. Verenigingen en organisaties in de gezelschapsdierensector

Algemeen	Leden	Internetadres
Agilityclub BAND		www.agilityclub.nl
Animal Behaviour Clinic		www.abclinic.nl
BNSS Bond van Ned. Sledehonden-Sportorg.		
BREIN Bur. REgistratie Identificatiecodes Ned.		www.brein.net/Informatie.htm
Chipnummers	Databanken I&R	www.chipnummer.nl
Desudo Blindengeleidehonden Opleidingsinst.		www.desudo.nl
Stichting European Studbook Foundation	Reptielen en amfibieën	www.studbooks.org
Federatie Hondensport Nederland (FHN)	112 hondenscholen/ ver.	www.fhn.nl
GCS Genetic Counselling Services		www.gencouns.nl
Geleidehondenopleiding Ans Lâbee		www.geleidehondenopleiding.nl
(Geleide)hondenschool Herman Jansen		www.hondentrainer.nl
KNGF Kon. Ned. Geleidehonden Fonds	18.500 donateurs	www.geleidehond.nl
KNPV Koninklijke Ned. Politiehonden Ver.	11 afd. 458 verenigingen	www.knpv.nl
Kynologisch adviesbureau DogVision		www.dogvision.nl
Kynotrain Nederland		www.kynotrain.nl
LSOH Landelijke St. Ouderen en Gezelschapsdieren		www.lsoh.nl
Martin Gaus Gedragcentrum Nederland		www.martingaus.nl
Martin Gaus Geleide- & hulphondenschool		www.martingausgeleidehonden.nl
Ned. Bond Gebruikshondensportverenigingen	NBG 114 leden	www.nbg-hondensport.nl
Ned. Instructeurs Opvoeding en -Opleiding		www.hondenopvoeding.nl
NRHB Ned. Reddingshonden Bond		http://www.nrhb.nl
NVFD; Ned. Ver. voor Fysiotherapie bij Dieren	77 leden	www.nvfd.nl/
NVG Ned. Ver. van Geleidehondgebruikers	180 leden	info@geleidehondgebruiker.nl
Quiebus Kynologisch Centrum		www.quiebus.nl
PVH Platform Verantwoord Huisdierbezit		www.gezelschapsdieren.nu
Reddingshondenorganisaties	8 leden	www.reddingshonden.nl
Sledehonden Sport Club Nederland		www.ssc-nl.info
Stichting Assistentiehond Nederland		www.assistentiehondnederland.nl

Algemeen	Leden	Internetadres
St. Stimulering Verantwoord Hondenbezit		www.svhb.nl
Stichting Breitensport Nederland	13 hondenscholen / ver.	www.breitensport.nl
Stichting De hond kan de was doen		www.de-hond-kan-de-was-doen.nl
Stichting Dierbaar 32 erkende pensions, Stichting FelCan	53 dierenpeciaalzaken en 2 trimsalons	www.dierbaar.nl
Stichting Felissana		www.felcan.nl
Stichting Hulphond Nederland (SHN; voorheen Eurodog, SAM en SOHO)	3000 donateurs	www.felissana.nl
Tinley Kynologisch Adviesbureau		www.hulphond.nl
Alg. Belangenvereniging Hondentoiletteerbedrijf (als organisatie lid van Dibevo)	ABHB 1033 leden	www.tinley.nl
Dibevo (Diervoeder)fabrikanten en groothandel)	1258 detailhandel-verkooppunten; 133 diervverzorgende bedrijven (o.a. pensions), 158 fabrikanten en groothandels (waarvan 27 in dieren)	www.abhb.nl
Vereniging Hondenuitlaatservices Nederland		www.dibevo.nl
Federatie Nederlandse Dierenambulances	94 leden	www.hus-nederland.nl
FIDIN; Vereniging van Fabrikanten en Importeurs van Diergeneesmiddelen in Nederland		www.fdn.nl
KNMvD: Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde	4200 leden	www.fidin.nl
KVN Kynologen Vakbond Nederland		www.knmvd.nl
Ned. Onafh. Kattenkeurmeestersgilde (NOK)		www.kynologenvakbond.nl
Nederlandse Vereniging voor Gedragstherapeuten voor honden Alpha	96 leden	www.nokk.nl
Nederlandse Vereniging voor Instructeurs in Hondenopvoeding en –opleiding		www.honden-gedragstherapie.nl
Nederlandse Voedingsindustrie Gezelschapsdieren NVG	15 fabrikanten lid	www.hondenopvoeding.nl
Ver. Keurmeesters Kynologisch Gebied in Ned.	261 leden	www.nvg-diervoeding.nl/nvg.htm
Vereniging van Beroepsmatige Kennelhouders		www.keurmeesters.nl
Vereniging van Dierenartsassistenten Vedias	1900 leden	www.kennelhouders.nl
VvBK Ver. van Beroepsmatige Kennelhouders	41 leden	www.vedias.nl

Bijlage 3. Dierenbeschermingsorganisaties

Naam organisatie	Adres	Internetadres	Opmerkingen
Bond tot Bescherming van Honden (Hondenbescherming)2582 GV Den Haag	Statenlaan 108,	www.hondenbescherming.nl	5000 leden
IFAW Internationaal Dierenfonds	Bezuidenhoutseweg 225, 2594 AL Den Haag	www.ifaw.org	
Konijnenbescherming	www.konijnenbescherming.nl		
Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren (DB))	Floris Grijpstraat 2, Postbus 85980, 2508 CR Den Haag,	www.dierenbescherming.nl	180.000 leden, jeugdafd. 35.000 leden
Sophiavereniging (tot bescherming van dieren)	Nieuwezijds Voorburgwal 153, 1012 RK Amsterdam	www.sophiavereniging.nl	1400 leden
Stichting Hulp en Herplaatsing Gezelschapsdieren	Geraniumstraat 57, 8922 GZ Leeuwarden	www.shhh.nl	Proefdieren, gezelschapsdieren
Stichting KonijnenBelangen	Dedemsvaartseweg Zuid 113, 7775 AE Lutten	www.konijnenbelangen.nl	
Stichting Papegaaiehulp	Weedingerkanaal NZ 33, 7831 HC Nieuw Weerdinge	www.papegaaiehulp.nl/	
Stichting Papegaaien en Parkieten Welzijn	Onderduikersweg 4, 8346 KP De Bult	www.sppw.nl/	
Vissenbescherming	Postbus 26, 2100 AA Heemstede	www.vissenbescherming.nl/	
World Parrot trust	Jacques Gardien, Laan van Tolkien 51, 5663 RW Geldrop	www.worldparrottrust.org	
World Society for the Protection of Animals (WSPA)	Postbus 1546, 3500 BM Utrecht	www.wspa.nl	

Bijlage 4. Organisaties voor dierenopvang en –herplaatsing

Diersoort / organisatie	Opmerkingen
Cavia's	23 opvangcentra. Zie Bijlage 4a.
De Apenhof	Barneveld St. land. Opvangcentr. uitheemse diersoorten www.apenhof.nl
Dierenasielen	96 dierenasielen in Nederland; alle adressen zijn te vinden op: http://users.skynet.be/allesoverhonden/blz_dierenasielen_in_nederland.htm
Fretten	7 opvangcentra Zie Bijlage 4b.
Konijnen	16 opvangcentra. Zie Bijlage 4c.
Reptielenzoo Iguana	BellamyPark 31-35, 4381 CH Vlissingen; www.iguana.nl
Stichting Amivedi	120 hulpposten; 170 vrijwilligers; tel. 0900-2648334; www.amivedi.nl
Stichting dierenasiels en internet	www.dierenasiels.com
St. hulp en herplaatsing gezelschapsdieren	Leeuwarden; http://dierhulp.nb.nu
Stichting Kittenopvang Nederland	Ede; www.kittenopvang.nl
Stichting Melief	Rockanje; www.stichtingmelief.nl
Stichting Pantera (reptielen)	Grindweg 22, 8422 DN Nijeberkoop; www.pantera.nl
Stichting Schildpaddencentrum Ned.	J Keplerweg 26, 2408 AC Alphen a/d Rijn; www.schildpaddencentrum.nl
Reptielenzoo "Serp"	Stationsplein 8, 2611 BV Delft; www.serpo.nl
Schildpaddenverzorging SOPTOM	Weegbree 16, 9302 AS Roden www.schildpaddenverzorging.nl
St. Ned. Opvang Papegaaien	Wintelresedijk 51, 5507 PP Veldhoven; www.papegaai.org
Stichting Aap	Opvang voor uitheemse dieren, Almere (http://www.aap.nl)
Stichting Eekhoornopvang Ned.	Iepenlaan 8, 1406 PV Bussum, www.eekhoornopvang.nl
Vogel Revalidatie Centrum Zundert	Luitertweg 36A, 4882 TD Zundert; www.vrczundert.nl
VOND Vereniging van Opvangcentra van Niet-gedomesticeerde Dieren	www.vond.org

Bijlage 4a. Frettenopvang in Nederland

Naam Frettenopvang	Locatie	Internetadres
"Frettig gestoord" (80)	Amsterdam, Den Haag, Utrecht en Steenwijk	www.frettiggestoord.nl
Frettenopvang	Loppersum	www.home.wanadoo.nl/g.ruighaver-schilthuis/
Frettenopvang	Tiel	www.members.lycos.nl/frettenfretten/newpage3
Frettenopvang (70)	Delfzijl	www.members.lycos.nl/adrijana291972/
Frettenopvang De frettenbende	Hoogvliet en Cuijk	www.opvanghoogvliet.tripod.com/
Natascha's Frettenopvang	Bilthoven	www.home.planet.nl/~brou2758/
St. Frettenopvang West-Friesland	Hoogkarspel	www.stichtingfrettenopvangwf.nl/
Stichting de Nederlandse Frettenclub		www.frettenclub.nl/

Bijlage 4b. Caviaopvang in Nederland

Naam Caviaopvang	Locatie	Internetadres
Carlo asiel voor konijnen en cavia's	Eibergen	www.caviaopvang.dootall.com/
Cavia opvang knabbeltje	Ezinge (Gr)	www.members.lycos.nl/caviaopvang/
Caviaopvang 't kuufke	Limbricht	www.kuufke.com/
Caviaopvang Betuwe	Tiel	http://62.166.154.197/~sentinel/cavia/
Caviaopvang Boeffie	Rotterdam	www.caviaopvangboeffie.nl/
Caviaopvang Cavic's familie		www.cavicsfamilie.nl/
Caviaopvang OSS	Oss	www.home.hetnet.nl/~keijzema/
Caviaopvangcentrum Beertje	Woldendorp (Gr)	www.caviaopvang.com/
Caviarusthuis Knoevel	Stein	www.knoevel.nl/
Diereninformatie	Dordrecht	www.diereninformatie.nl/
Dierenopvang Maxi Paxi	Den Bosch	www.maxipaxi.com/
Dierenpaleis	Groningen	www.dierenpaleis.com/

Bijlage 4b (vervolg). Caviaopvang in Nederland

Naam Caviaopvang	Locatie	Internetadres
Goofy konijnen en caviaopvang	Oldenzaal	www.asielgoofy.nl/
Gezelschapsdierenopv. 't Saens dierenrijk	Zaandam	www.huisdieropvang.nl/
Knaagdierencentrum	Castricum/Heiloo	www.knaagdierencentrum.nl/ main.htm
Knabbeltje	Almere-Buiten	www.knabbeltje.nl/
Konijnenopvang Franky	Eindhoven	www.opvangfranky.nl/index.php
St. Landelijke Herplaatsing Gezelschapsdieren	Aalsmeer	www.slhh.nl/
Stichting Cavia Angerlo	Angerlo	www.stichtingcaviaangerlo.tk/
Stichting Cavia Bovensmilde	Bovensmilde	www.home.hetnet.nl/~ricmar/
Stichting Cavia en caviadorp	Westervelde	www.stichtingcavia.com/
Stichting Cavia Nootdorp	Nootdorp	www.geocities.com/ rolf_hulsbergen/index.htm
Stichting Cavia opvang Haarlem	Haarlem	www.cavia.webbieworld.nl

Bijlage 4c. Konijnenopvang in Nederland

Naam Konijnenopvang	Locatie	Internet adres
Carlo asiel voor konijnen en cavia's	Eibergen	caviaopvang.dootall.com/
Dierenopvang Maxi Paxi	Den Bosch	www.maxipaxi.com/
Dierenpaleis	Groningen	www.dierenpaleis.com/
Dierinformatie	H.I. Ambacht	www.diereninformatie.nl/
Goofy konijnen en caviaopvang	Oldenzaal	www.asielgoofy.nl/
Gezelschapsdieren opvang 't Saens dierenrijk	Zaandam	www.huisdieropvang.nl/
Knaagdierencentrum	Castricum/Heiloo	www.knaagdierencentrum.nl/main.htm
KnaagdierenopvangDen Haag		www.knaagdierenopvang.nl/
Knabbeltje	Almere-Buiten	www.knabbeltje.nl/
Konijnenopvang Franky	Eindhoven	www.opvangfranky.nl/index.php

Konijnenopvang Jamie's	Hilversum	www.www.konijnenopvangjamies.tk/
Opvang Snoopy	Hilversum	www.opvangsnoopy.tk/
St. Landelijke Herplaatsing Gezelschapsdieren	Aalsmeer	www.slhh.nl/
Stichting BunnyBin	Ermelo	www.bunnybin.nl/
St. Konijnenopvang "De Hoge Hoed"	Rotterdam	www.hetkonijn.nl/

Bijlage 5. Dierenbeurzen, tentoonstellingen en wedstrijden

Organisatie	Verdere gegevens
	www.vhm-events.com
Honden	Aantal dieren / evenementen
Raad van Beheer op Kynologisch. Gebied in Nederland	tentoonstellingen 18 / jr.; 34.000 honden
	kampioen club matches 100 / jr.; 12.000 honden
	clubmatches 80 / jr.; 8500 honden
	Gedrag- en gehoorzaamheid 17 wedstrijden per jaar
	Agility (behendigheid) 60 wedstrijden per jaar
	Windhonden
	nationale baanrennen 29 / jr.
	internationale baanrennen 18 / jr.; 2770 honden totaal
	coursings 450 honden
Federatie Hondensport Nederland	121 aangesloten instellingen
	gedrags- en gehoorzaamheidswedstrijden 9x per jaar
	agility wedstrijden 14x per jaar
	flyball toernooien 8x per jaar
	apporteersport-werkproeven 10x per jaar
Katten	Aantal dieren / evenementen
Diverse organisaties	internationale shows 25 / jr.; 200-1100 dieren per show

Overige zoogdieren

Federatie Kleindierteelt

Aard

tentoonstellingen voor konijnen, cavia's, kleine knaagdieren (kippen, ganzen, eenden, fazanten, kwartels)

Aantal dieren / evenementen

300 – 400 / jr.

Diverse organisaties [20]

kleindiershows

10x per jaar

Vogels

Ned. Bond van Vogelliefhebbers

Aard

regionale tentoonstellingen, districtstentoonstellingen
bondstentoonstelling

Aantal dieren / evenementen

650x per jaar

12x per jaar

1x per jaar

Europarrot & Parkieten Soc.

enkele grote shows van parkieten en papegaaien

Aviornis (park- en sierwatervogels)

(ruil)beurzen;
soms met Ned. Kleindierbond

5 – 10 per jaar

Diverse verenigingen

vogelmarkten

Jaarlijks 1000 kleine en 100 grotere markten

Diverse organisaties [20]

Vogelshows, vogelmarkten

5x per jaar

Reptielen

Diverse organisaties [13,20]

Aard

beurzen

Aantal dieren / evenementen

Minimaal 17 per jaar
www.zoo-logics.com/beurzen
www.ter.nl

Vissen

Diverse organisaties

Aard

beurzen

Aantal dieren / evenementen

Ongeveer 15 per jaar

Overzicht van publicaties

Onderstaand overzicht betreft de publicaties van de Raad vanaf 2003. Een overzicht van eerdere door de Raad uitgebrachte adviezen kan worden opgevraagd bij het secretariaat van de Raad of is te vinden op www.raadvoordierenaangelegenheden.nl.

PUBLICATIES IN 2006:

RDA 2006/01 Gedeelde Zorg. Actieplan van het Forum Welzijn Gezelschapsdieren.

PUBLICATIES IN 2005:

RDA 2005/01 De rol van wild bij de insleep en verspreiding van klassieke varkenspest en mond- en klauwzeer in Nederland

RDA 2005/02 Immunosterilisatie als een alternatief voor de huidige wijze van castratie in de varkenshouderij

RDA 2005/03 Maintaining or improving farm animal welfare in the light of increasing trade liberalisation and globalisation: a contradiction in terms?

RDA 2005/04 Het houden van potentieel gevaarlijke diersoorten als gezelschapsdier

RDA 2005/05 Implicaties van de door EFSA geformuleerde opinie over het bedwelmen en doden van de belangrijkste productiedieren voor richtlijn 93/119/EG en het Nederlandse standpunt ten aanzien van deze richtlijn.

RDA 2005/06 I&R hobbydieren/definitie gezelschapsdieren
RDA 2005/07 De erkende dierenarts
RDA 2005/08 Advies over de wintersterfte 2004-2005 van grote grazers in de Oostvaardersplassen
RDA 2005/09 Inventarisatie van de stand van zaken met betrekking tot ingrepen bij pluimvee
Jaarverslag 2004

PUBLICATIES IN 2004:

RDA 2004/01 Dierziektebeleid met draagvlak – Advies over de bestrijding van zeer besmettelijke dierziekten; deel 2 – Onderbouwing van het advies
RDA 2004/02 Herinrichting van het distributie- en kanalisatiesysteem van diergeneesmiddelen in Nederland
RDA 2004/03 Negatief- en positieflijst voor vissen, reptielen en amfibieën ter invulling van artikel 33 van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren
RDA 2004/04 Bestialiteit
RDA 2004/05 Strategieën om te komen tot een efficiëntere opsporing van besmettelijke, aangifteplichtige dierziekten
RDA 2004/06 Verkenning van de toekomstperspectieven voor agroproductieparken in Nederland
Jaarverslag 2003

PUBLICATIES IN 2003:

RDA 2003/01 Advies omtrent dierziekten en zoönosen, waarvoor hobbymatig gehouden dieren vatbaar zijn en als drager kunnen fungeren, die een bedreiging kunnen vormen voor de gezondheid van mensen en bedrijfsmatig gehouden dieren en die in het kader van grote bestrijdingscampagnes relevant zijn
RDA 2003/02 Wet- en regelgeving omtrent hobbydieren
RDA 2003/03 Mogelijke dierenwelzijnproblemen in de paardenhouderij
RDA 2003/04 Zorgen voor je paard
RDA 2003/05 Criteria voor dodingsmethoden voor paling en meerval
RDA 2003/06 Het doden van drachtige grote landbouwhuisdieren
RDA 2003/07 Negatief- en positieflijst voor zoogdieren en vogels ter invulling van artikel 33 van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren
RDA 2003/08 Dierziektebeleid met draagvlak – Advies over de bestrijding van zeer besmettelijke dierziekten; deel 1 – Advies
Jaarverslag 2002

DE WERKGROEP 'FEITEN EN CIJFERS' BESTOND UIT:

Ing. Tj.R. Huisman
Dr. E.G.M. van Klink,
Dr.ing. P.A.M. Overgaauw (voorzitter),
Dr. A. Ploeg

TEKST: Forum Welzijn Gezelschapsdieren REDACTIE: Publicis
Consultants I Van Sluijs, Forum Welzijn Gezelschapsdieren
GRAFISCHE VORMGEVING: Liko grafisch bedrijf bv, Zeist
FOTO OMSLAG: Willem Jan Ritman, Zeist

Inhoud

RAAD VOOR DIERENAANGELEGENHEDEN
FORUM WELZIJN GEZELSCHAPSDIEREN

